

edicija

džepni

**a
n
a
g
r
e
w**

urednik

Alen Bešič

**VLADIMIR
KOPICL**

udaljeni bubnjevi

OBOSTRANO

MMF/IMF

Zavirio sam u kita. I šta sam tamo video?
Video sam milion očiju svih onih hiljada riba
koje je kit nekad posisao, poljubio ih u usta,
uzvratio im poljubac koji mu nisu dale.

Ali su dale sve drugo: ko zna sa željom ili ne
i željom da za to saznamo ili ne saznamo nikad?

Nikad? Nikad do sad, pa ni sad, kad ih gledam,
i njih i kita i nebo koje nas, čini se, pozdravlja
zavirujući u nas kao da smo mu majka.

Mada, ko kome je majka nije lagodno saznati,
kao ni čije je nebo koje nas nejasno pozdravlja
pljuskajući u more tamo gde horizont
izmiče se od nas kao da nas izaziva.

Izazivamo svi, svakoga, svakog koga još možemo,
a koga ne možemo taj ne izaziva nas
jer taj za nas i ne zna, nismo mu izazov.

Možda nije ni kit, možda ni hiljade očiju
usnule tu, odjednom, u gustoj, živoj supi
koja se polako hladi, kao telo u moru,
ili oksid urana tek ispušten u reku,
tečnu kičmu Evrope, tečno nazvanu Dunav.

Ili u neku drugu tekuću poluobmanu
uz koju kopni cvet večite hrizanteme,
još od Grčke, i pre, dok nije bilo Spartanaca
da je prezru, da spale svaki pomen na nju
dok trljaju se uljem bolno kvrgave masline.

Takva je najbolja, ponekad, baš kao i ovaj kit,
ta stara, masna ulješura, pokretna bačva za ulje
u kojoj istorija podmazuje se za nas,
da čim je domašimo istog trena nam isklizne.

Tako isto te oči, i one nekud izmiču
da ne uzvrate pogled baš nikome od nas,
mada se ne zna šta je to nešto tačno nazvano *mi*,
jer svako pliva sam u ovoj punoj praznini,
isprazno punoj jazbini koja je mogući kit.

Tu kit, tamo ja, onde stepa, na virtuelnoj mapi
pomalo izgužvanoj od upotrebe rasa:
sto miliona Rusa i samo jedan Kinez.
Svi ostali su otišli da slave Olimpijadu.

Tamo je i taj Grk: nije rob ali ni Spartak,
čak nema lično ime, kao ni MMF –
nadzvučni beleg blaga u blagoj utrobi kita.
A ako nema ime, drugo mu ne treba.
Može da pluta bez njega ta gladna ribica.

PONEKAD

U nekom od ovih slova ponekad zaikri trag svih onih drugih, potonjih, koja bi da ga slede, ako bi sledila ikog; jer čim taknu se drugog ona već nisu svoja, podložna tom da se raspu, unedogled, u značenja, koja bi da se roje kao oblak parfema tek istisnut iz boce.

I tamo je i ovde, taj miris, možda izgubljen a opet tako pun. Tako mrtav u sebi, kao pčela u rečniku, kao cvet, suv, na stolu, okružen upornim mrvama od kojih ruka sveca možda bi stvorila hleb, da za tim ima potrebe, nekoga da ga jede ili da za njim čezne, dok se opet ne izmrvi.

Ponekad svet je nečitak kao knjiga i hram, kao da je Solomon sam sebi raspleo kose i da su bradu njegovu po svetu razneli mravi, sitni mravi, sve sitniji, ponekad kao i ljudi što iz te brade su ispadali i na sve strane jurcali, pa neki trče i sad, kao gušter u vatri.

On još nosi svoj znak, a šta donosiš ti?
Dve tvoje mlečne žlezde nekad su bile zvezde,
bar u nečijem oku, kad ga razbudi um,
hladno ime za organ koji nas je sve stvorio.
I oči, tako duboke kao što plitak je jezik,
ta nekad najduža sprava, iskustvom skraćena.

I ruke, uvek dve. Treća je negde, zauzeta,
kao da u njoj je nož, a tek nekad i kifla.
Ponekad ona je prazna kao srčana komora,
i možda sakuplja zlu krv, da zlom je srcu vrati.
Bar tamo gde ga ima. A tamo gde ga nema, nema
slova ni ruke: samo miris u noći, vrhunska pohota.

OBOSTRANO

Pogledajte tu frulu. Devica kolektiva
u kojoj, počivša, peva i duša pojedinca.

Ako ne duša – uzdah. Ako ne uzdah – dah.
Ako ne dah – bar želja da se gde treba poruči
da negde neko svira a neko bi da peva,
neki duh, neko nečije ili ničije srce,
neki paperjast oblak koji bi pao na zemlju,
da na njoj pronađe para svojoj mekoj oblini,
a ponajbolje dva: dva gore i dva dole.
Ah, kao živi stogovi, zverčice posred bilja.

Otkad su tu – frula ne zna, ali i njima peva.
Peva da tu je negde, nekad, skrenula duša
kao raznežen prst po njenim rupicama
da prebira i slaže zaumnu melodiju,
prastaru, uvek mladu, razigrano uzjogunjenu
kao i sva praznina kad je bar nešto takne,
nekakav drhtav prst, par njih, cela šaka
da nestalno treperi, sažima čega nema.

Onaj ko dirne frulu dirnuo je i oblak,
i meke stogove, snene, koji su njegova slika
ovde, kod nas, na Zemlji, bludnija, punija.
Kao da to traži zvuk, da za tim čezne frula
mada je preko dana jasna, nacionalna.
Ali počuj je noću: ona traži još nešto.
Ah, sva se izokrene kao uvrnut zrak,
tako glatko obostran, kao i njene obline.

Ona sa rupicama i ona naizgled neplodna,
što se s dva prsta drži a priželjkuje osam,
čitavo krdo prstiju da zanoće na njoj,
sve dok zora se ne digne kao svetlosna griva
i zvuk je ne zatrese da razmrači se prazno,
ono tiho i prazno što ćutalo je u njoj.
Sad toga nema: negde, neko se proteže.
Maleno, ničije dete koje uči da sluša.

Gojko Božović

PLES NA OSTACIMA JEZIKA

Kada je primao Nagradu „Desanka Masimović“, Vladimir Kopicl je definisao jedno važno mesto svoje poetike: „Za mene pesma je ples na ostacima jezika, onih koje smo učili i onih što nas uče da nikad nismo sami i da je svako sam ali nikad prepušten sebi u gustoj šumi vremena.“ Uprkos poetičkim menama, pesma ostaje u neraskidivoj vezi sa jezikom, ali to nije jezik kanona, niti monolitni jezik u kome su sve relacije izvesne, a sva značenja postojana. Ostaci jezika jesu, zapravo, krhotine smisla, elementi raspadnutog logocentričnog sveta koji samo u pesmi mogu da ožive u novom, mogućem poretku stvari. Već u sledećoj pesmi stvari će izgledati drugačije, jer se svet predstavljen u ovoj poeziji ubrzano menja, prelazeći iz jedne forme u drugu. Jedino će Kopiclova pesma sačuvati u sebi oslobođeni duh igre koja je trajno svojstvo ove poezije, nezavisno od njenih tihih i upornih poetičkih promena, od izmenjenih tačaka gledišta, od tematski osvojenih prostora, od saznajnih uvida ili od prizvanih jezičkih slojeva. Ta igra, koja je samo lukavstvo poetičkog uma, razara ukočenu ozbiljnost, raskrivajući manipulativnu moć jezika i stvarnosti, zbog čega nas, sve praveći se kako

za to nije zainteresovana, vodi ka ozbiljnim i najozbiljnijim pitanjima.

Određujući sebe kao „liričara, makar sa opakom zadržkom“, Kopicl kaže: „Zadržava me svet i taj zamah njegovog sve nečitljivijeg jezika koji saznajem, nov iz dana u dan. Ah, uvek je drugačiji, uvek sav zamrljan iznova, uvek sav udaljeniji od sebe samog i nas. Zadržava me jezik, reč sprana šumom medija. Zadržava me navika. Zadržavam se i sam, da ne bih bio zadržan, da ne bih postao navika.“ Svet je nejasan i uzburkan, izmešten iz nekadašnjih ležišta i stalno u potrazi za novim koja ostaju nedostupna. Između sveta i moderne jedinke nisu se, međutim, isprečile samo strukturne odlike sveta, već i nečitljivi jezik koji je u predmodernoj nekadašnjosti uspevao da fiksira i potom izrazi nestabilna i neuhvatljiva značenja. Zajedno sa jezikom, tu je i čitava mreža posredujućih faktora nerefleksivnosti od saznanje rutine do medija koji proizvode stvarnost umesto da je prikazuju.

Nastajući u susretu sa takvim svetom i sa takvim jezikom i posredovanim značenjima, Kopiclova pesma nedvosmisleno ostaje „ples na ostacima jezika“, jedan od retkih preostalih načina da se ti ostaci aktiviraju u novoj i paradoksalnoj celini, a da jezik progovori oslobođen slojeva okamenjenog, fiksanog, predmodernog govora. Knjiga pesama *Udaljeni bubnjevi* predstavlja naročiti trenutak u ovoj pesničkoj avanturi.

Pesme u *Udaljenim bubnjevima* nastavljaju da izražavaju postapokaliptički mir, po kome je ova poezija prepoznatljiva, dok, na drugoj strani, predstavljaju izraz osobene politike jezika. Postapokaliptički mir posledica je prepoznavanja modernih fenomena kao okolnosti u kojima moderna jedinaka oblikuje svoju sudbinu. Pesme Vladimira Kopicla razlažu

jednu po jednu okolnost modernog sveta, sagledavajući razmere praznine koja se najčešće javlja kao suma iskustva („puna praznina“ se tako pominje u pesmi „MMF/IMF“, u pesmi „Obostrano“ javlja se „sva praznina“, dok se u pesmi „Ora Maritima: XXL“ evocira „prošla praznina“), ali u ovim stihovima jednako opstaje nekatastrofični ton. U pesnikovim stihovima, u kojima saznanje obično biva združeno sa humorom, ironijom ili sa ciničnom intertekstualnošću, iznijansirano razumevanje je uvek važnije od bučnih objava predstojeće ili već obavljene katastrofe. Postapokaliptička pribranost pokazuje se utoliko kao lice istinskog razumevanja stanja stvari.

Pesnički koncept na kome počiva ova knjiga oslonjen je na duh igre i jezičkog istraživanja začet u pesnikovim neoavangardnim počecima. Iza razvoja pesnikove poetike stoji duh neprestane modernizacije pesničkog postupka i pesničkog jezika. Te promene su tihe i postepene, ali se mogu pratiti iz jedne u drugu Kopiclovu knjigu. Neoavangardna osnova preformulisana je i proširena postmodernim jezičkim i poetičkim strategijama, da bi se u knjigama iz dvehiljaditih, pa tako i u *Udaljenim bubnjevima*, Kopicl sreo i sa iskustvima jezičke performativnosti. Poetičke promene u ovoj poeziji prati iskustvo poetičkog naslojavanja. Prethodne poetike se ne odbacuju, već ostaju sastavni deo ovladanog pesničkog iskustva, vidljivo prisutne u jeziku, postupku i u pogledu na svet. Lako je i u pesmama iz *Udaljenih bubnjeva* prepoznati koliko su Kopiclu bila važna iskustva neoavangarde ili postmodernizma i koliko su njegovi stihovi nastajali u susretu s velikim poetičkim epohama njegovog vremena. Vodeći taj složen poetički dijalog, suočavajući se sa pesničkim praksama u kojima je i sam učestovao i čijoj je poetici doprineo,

ali od čijih iskustava nije ni odustao, Kopicl je pokazao retko otvoreno poetsko čulo i spremnost da se različiti poetski tokovi saglašavaju u *novom pesničkom poretku*.

Pesme Vladimira Kopicla nastaju kao lagano nizanje asocijacija, slika, citata, komentara, parafraza, dakle, po poretku, formi i ulozi vrlo raznorodnog tekstualnog materijala, sa povremenim ubrzanjima i preokretima. Proširujući izražajnu osnovu svoje poezije, pesnik će u pesmi „Zemno, nadzemno“ posegnuti i za emotikonima. Asocijativni nizovi jezičke mašte produbljeni su relativizacijom kanonizovanih značenja i vremensko-prostornih determinanti. Ta postmoderna decentriranost omogućava ovim stihovima da senku svoje sumnje i igrivu osnovu svog jezika prošire na mnoštvo aspekata stvarnosti. U pesmi „Ponekad“ kaže se kako je plitak čak i jezik, „ta nekad najduža sprava, iskustvom skraćena“, da bi se u pesmi „Zvezdana utrina / Shitting Star“ poentiralo: „Kakav svet, takav i jezik“, odnosno: „jezik, onaj što uvek liže svet / a često ga i stvara, tek da nešto bi lizao“. Duhu poetske sumnje i ironijske vedrine kod Kopicla ne odoleva ni sam jezik.

Lucidni stihovi, pronicljive misli, složeni paradoksi, uporedo sa naoko neutralnim i sporim opisima, stapaju se u zgusnute pesme dugog daha u kojima je jezička iznijanisanost najupečatljivije oruđe u stalnom preispitivanju značenja. Tome doprinosi i mreža citata i paracitata, svakako neutralnije izražena nego u pesmama iz knjiga *Smernice* (2006) i *Sovin izbor* (2008) ili *27 pesama: Tenkovi & lune* (2011). Dijalogičnost ovih stihova pokazuje kako je i pre nas tu bilo neko značenje, a pesnik se u istraživačkom postupku svojih pesama pita gde je to značenje, šta je s njim bilo u nekom neimenovanom međuvremenu, šta je od njega ostalo u

sasvim konkretnom iskustvu moderne jedinke, a pogotovu šta je sada na mestu nekada nespornog značenja. Možda pomenuta praznina, reći će nam svet Kopiclove poezije. Ali će nam čitanje ove poezije kazati kako se na mogućem mestu izmeštenog značenja svakako nalazi pesma koja ne definiše nego sumnja, pesma koja ne uspostavlja nego proverava, pesma koja se rado odriče kanonizovanja u korist oslobodjenog istraživanja.

Kopici predočava svet u izmicanju, svet u kome nisu stalni ni oblici, ni pojave, ni procesi, ni značenja. Ni sam jezik, ni ono što jezik označava po navici. Otuda Kopiclova poezija jeste veliki istraživački proces u kome se uvek iznova nadograđuje osvojeni poetički horizont, u kome se neprestano proširuje jezik poezije (ako uporedimo jezik Kopiclovih stihova s početka dvehiljaditih s jezikom njegovih pesama iz *Udaljenih bubnjeva*, namah ćemo uočiti tu jezičku razliku), u kome se sazajna perspektiva saobražava sa svojevrsnom poetikom izmicanja. Tako se, recimo, izvrsna pesma „Tren“ zaokružuje upečatljivom slikom izmeštanja značenja i njegovih mogućih jezičkih formi: „žamor svih reči pomenih iz svih rečenica.“

Nekoliko pesama u knjizi *Udaljeni bubnjevi* sadrže u naslovu godinu nastanka. Čitav jedan ciklus („Potemkinov kalendar“) u dugim pesmama o mesecima ispisuje hroniku jedne godine, čime podseća na Kopiclovu knjigu haiku poezije *H&Q*, u kojoj ovaj post-postmoderni haidin, poput nekog svog pesničkog sabrata iz daleke tradicije, sastavlja sliku godine sa odlikama svih njenih doba. Pesnik poseže za vremenskim konkretizacijama da bi na još jedan način pokazao iluziju kretanja, vremena i cikličnosti. Evo šta o tome pesnik kaže u pesmi „April“:

*Da, prošli su aprili, mnogi, naizgled neumitno,
ali ne sasvim, zapravo, jer se svemirski derviš i dalje prilježno vrti
i opet istom približava, sa svakim novim uštapom, da se i april
vrti,
raskriljen, podatan, otvoren i zaogrnut u nestabilne pojmove,
kao sev, kao lahor, nešto izvorno lako što destabilizuje sve,
svaki unapred zadat i deskriptivan govor od koga svet posivi.*

Predstavljajući svet u kome je sve destabilizovano, u kome su destabilizovani, osporeni i u stalnom izmeštanju i ključni pojmovi iskustva, i povlašćene pesničke teme od slike sveta, preko refleksivnog susreta s njegovim pojavnim izrazima, među kojima priroda ima sve važnije mesto u ovoj poeziji, do erotskih tonova i potemkinovske iluzije vremena, pesme Vladimira Kopicla u *Udaljenim bubnjevima* istražuju svet duboko proživljen i u toj proživljenosti već okončan. Zvuk tih pesama postaje odjek našeg iskustva.

SADRŽAJ

OBOSTRANO

MMF/IMF	7
Ponekad	10
Obostrano	12
Uspon	14
Zemno, nadzemno	16
Zvezdana utrina / Shitting star	19
Uskrs 2017	21
Da	22
Tren	24

MAČKA

Oduvek	29
Zona poljupca	31
Rođendan	33
Mačka	34
Vila?	35
Bliskost	36
Rez	37
Aida 2017	40
Ruka	42

POTEMKINOV KALENDAR

Decembar	47
Januar	49
Februar	51
Mart	53
April	55
Maj	58
Jun	60
Jul	62
Avgust	64
Septembar	66
Oktober	67
Novembar	69

VALCER

Prvi sneg	73
Tao zime	75
Valcer	76
Krpice	77
Glosa	79
Društvo	81
Neprevodivo	84
Oda prašini	86
Ora Maritima: XXL	88

TRI POLUMOLITVE + 1 GRATIS

1 (jutarnja)	93
2 (podnevna)	95

3 (sutonska)	97
4 (ponoćna)	99
Ples na ostacima jezika (Gojko Božović)	101

Vladimir Kopicl
UDALJENI BUBNJEVI

izdavač

Kulturni centar Novog Sada
Katolička porta 5, Novi Sad
tel: 021 528 972 • faks: 021 525 168
e-mail: info@kcns.org.rs
www.kcns.org.rs

za izdavača

Bojan Panaotović

dizajn korica

Dragana Nikolić

lektura

Sanja Vuletić

priprema

Vladimir Vatić

štampa

 СЛУЖБОЈ ШТАМПАРИЈА , Novi Sad

tiraž

300 primeraka

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

821.163.41.09 Kopicl V.
821.163.41-14

КОПИЦЛ, Владимир, 1949-

Udaljeni bubnjevi / Vladimir Kopicl. – Novi Sad : Kulturni centar Novog Sada,
2020 (Novi Sad : Sajnos). – 109 str. ; 21 cm. – (Edicija Džepni anagram)

Tiraž 300. – Str. 101-106: Ples na ostacima jezika / Gojko Božović

ISBN 978-86-7931-773-5

а) Копицл, Владимир (1949-)

COBISS.SR-ID 332774663